

24.5.2024

Työpaikan huumeeseulonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

TYÖPAIKAN HUUMESEULONTA

Yleistä

Työterveyshuollon huumenäytteenotto-ohjeistus perustuu *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 2006:2, Huumausainetestaus työelämässä* –ohjeistukseen.

Työpaikkatestien sisältö ja käytännön toteuttaminen vaihtelevat yrityksittäin. Itä-Suomen Laboratoriokeskuksen Liikelaitoskuntayhtymän (ISLAB) näytteenottopalvelun kautta saatavat virtsan huumeeseulonnat ja positiivisten tulosten varmistukset tekee Synlab, jonka huumeeseulonta ja varmistustutkimukset ovat FINASin akkreditoimia. ISLABin kautta on pyydettävissä:

- **U-Huume-4** –paketti (55024, Synlab U –AlvHu4A), joka sisältää amfetamiinit, bentsodiatsepiinit, kannabiksen ja opiaatit.
- **U-Huume-7** –paketti (55025, Synlab U –AlvHu7B), joka sisältää em. lisäksi myös kokaiinin, barbituraatit ja buprenorfiinin.

Huumeiden ja lääkeaineiden analyysit tehdään virtsanäytteestä. Näytteitä saa ottaa vain asianmukaisesti huumausainetestaukseen perehdytetty terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tutkimuspyynnön tekeminen ja henkilötietojen kirjaaminen

Valtioneuvoston asetuksen huumausainetestien tekemisestä 218/2005, 4 §, 1 momentin mukaan huumausainetestä koskevan tutkimuslähetteen antaa aina lääkäri tai huumausainetestaukseen perehtynyt hoitaja.

Lähetteen voi tulostaa Islabin internet-sivuilta: www.islab.fi -> Ammattilaisille > Tutkimuksen valinta ja lähetteet (*Työelämän huumeetestaus ISLAB 082*). Lähete tarvitaan **kolmena** kappaleena.

- Täytä lähettelomakkeeseen lähettäjän tiedot sekä vastausosoite.
- Rastita lähettelomakkeen *Tutkimuspyyntö* –osaan haluttu tutkimuspyyntö.
- Kirjaa kohtaan *Tiedot testattavasta* testattavan henkilötiedot ja testattavan ilmoittama viimeisen 2 viikon aikana käyttämä lääkitys. Myös testattavan käyttämät luontaislääkkeet olisi syytä kirjata tutkimusläheteeseen.
- Tee (mikäli mahdollista) sähköinen pyyntö U -Huume-4 (55024) tai U -Huume-7 (55025).

Huom! Testattavan allekirjoitus otetaan vasta näytteenluovutuksen yhteydessä!

24.5.2024

Työpaikan huumeseuonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

Virtsanäytteen ottaminen

Näyte otetaan ISLABin näytteenottopisteessä tai tutkimusta pyytävän organisaation työterveys-huollossa. Näytteenottoon tullessaan asiakkaalla on oltava mukanaan lähettelomake ja kuvallinen henkilöllisyystodistus. Virtsanäyte otetaan valvotusti varmistaen, ettei näytettä pystytä vaihtamaan, laimentamaan tai muuten käsittelemään. Testattavan yksityisyyden suoja tulee varmistaa: Intimiteettisuoja turvaamiseksi näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Näyte jaetaan A- ja B-pulloihin ja pullot lähetetään koodatuina Synlabiin. A-pullosta tehdään seulonta ja positiivisen tuloksen varmistus. B-pulloa säilytetään positiivisen tuloksen mahdollista riitauttamista varten.

Näytteenottovälineet

Työterveyshuollon huumeseuonnoissa käytetään Synlabin toimittamia näytteenottovälineitä ja tarvikkeita, joihin kuuluu:

- Keltamusta-raitainen pahvinen lähetyksetelo
- Sinetöity pussi, jossa
 - lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki (100 ml)
 - 2 keltakorkkista virtsanäyteputkea
 - koodattu sinetöintitarrapari (A ja B)
 - minigrip-pussin ja imeytysliinan
 - sinetöitävä muovinen näytteiden kuljetuspussi

24.5.2024

Työpaikan huumeseuonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

Näytteenottovälineitä tilataan Synlabista (www.yml.fi/tarviketilaukset) tai pieniä määriä IS-LABin laboratorioista:

Kuopio:	Puijon laboratorion lajittelu puh 044-717 8746 Savotalon laboratorio puh 044-717 8807
Joensuu:	Toimisto puh 044-717 8889
Mikkeli:	Toimisto puh 044-7178924
Savonlinna:	Toimisto puh 044-717 8956
Iisalmi:	Toimisto puh 044-7178831
Varkaus:	Toimisto puh 044-7178836
Pieksämäki:	Toimisto puh 044-7178979

Virtsanäytteen keräys

1. Sähköisen pyynnön (mikäli mahdollista) lisäksi U -Huume-4 ja U -Huume-7 näytteenluovuttajalla pitää olla mukanaan Islabin *Työelämän huumetestaus –* lähetelomake kolmena kappaleena.
2. Lähettäjä on Islab. Kirjaa lähettäjän kohdalle oikeat tiedot (ks. osoitteet lähetteen alalaidasta).

Asiakasnumerot:

Toimipaikka	Asiakasnumero
ISLAB Pohjois-Karjala	1337
ISLAB Pohjois-Savo	1022
ISLAB Etelä-Savo, Mikkeli	1009
ISLAB Etelä-Savo, Savonlinna	2484

3. Tarkista, että lomakkeen oikean yläkulman kohdassa *Eriävä vastausosoite* on merkitty lähettävän työterveyshuollon yhteystiedot.
4. Tarkista testattavan henkilöllisyys kuvallisesta kortista ja merkitse henkilöllisyyden toteaminen huumeläheteeseen. **Huomioitavaa on, että näytettä ei analysoida, mikäli henkilön tunnistusta ei ole tehty.**
5. Kerro testattavalle näytteenoton kulku ja sen eri vaiheet - näin hänen on helppompaa asennoitua testitilanteeseen.

24.5.2024

Työpaikan huumeseuonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

6. Pyydä tutkittavaa jättämään päällysvaatteet, laukut ja muut irtotavarat WC:n ulkopuolelle valvottuun tilaan. Ohjaa tutkittava näytteenanto-WC:hen, tarkista tilan kunto ja poista käsisaippua WC:stä (jos mahdollista).
7. Pyydä tutkittavaa käärimään hihat ylös ja pesemään kätensä ilman saippuaa ja kuivaamaan ne kertakäyttöpyyhkeeseen.
8. Anna testattavan valita yksi lämpötilatunnistimella varustettu virtsanäytteen keräyspurkki. Tarkista testattavan kanssa purkin koskemattomuus ennen sen avaamista.
9. Pyydä testattavaa antamaan purkkiin noin 80 ml:aa ("vajaa desi") virtsanäytettä (vähintään 40 ml).
10. Testattava luovuttaa virtsanäytteen WC-tilassa siten, että taataan yksilön intimitettisuoja.
 - Näytteenottaja saa olla WC-tilassa virtsaamishetkellä ainoastaan näytteenluovuttajan suostumuksella. Mikäli näytteenantoa ei voida valvoa seuraamalla virtsaamista, luotettava näytteenanto on varmistettava kuulonvaraisesti. WC:n ovea ei saa lukita.
11. Mikäli testattava ei saa annetuksi virtsanäytettä, hänelle annetaan lasillinen vettä puolen tunnin välein (kuitenkin korkeintaan 1 litra). Annettu vesimäärä merkitään lähetelomakkeen *Muita huomioita* - kohtaan. Normaalisti virtsanäyte pystytään saamaan 2-3 tunnin kuluttua.
12. Totea näytteen kelpoisuus heti näytteenoton jälkeen.
 - Tarkista virtsan **lämpötila** välittömästi (4 min sisällä) näytteenottoastian lämpötilaindikaattorista. Hyväksyttävä lämpötila on 32-38°C. Kirjaa lämpötila läheteeseen.

24.5.2024

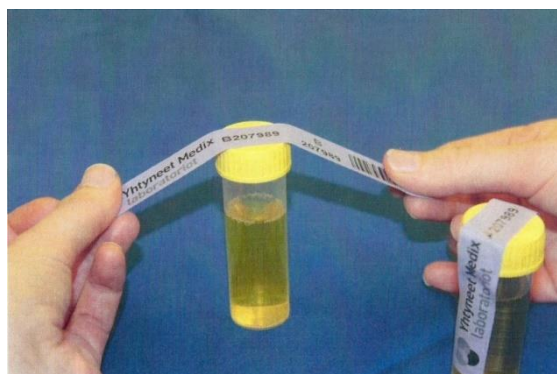
Työpaikan huumeseuonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

- Jos näytteen **ulkonäkö** tai **väri** poikkeaa normaalista, kirjaa asia läheteeseen.
- Jos epäilet näytteen aitoutta, pyydä uusi näyte ja/tai kirjaa asia läheteeseen.

Näytteen jako A- ja B-putkiin ja niiden sinetöinti

1. Asiakkaan läsnä ollessa avaa kumpikin näyteputki ja kaada keräyspurkissa oleva virtsanäyte niihin. Virtsa on oltava kummassakin putkessa vähintään 20 ml.
2. Sulje näyteputket kiertämällä niiden korkit tiukasti kiinni ja testaa, etteivät putket vuoda (putkien ulkopinnan on oltava kuiva ennen sinetöintitarrojen liimaamista).
3. Sinetöi astiat asiakkaan läsnä ollessa seuraavasti:
 - Ota sinetöintitarrapari (A ja B) näyteputkien koodausta ja sinetöintiä varten.
 - Kiinnitä sinetöintitarrat näyteputkiin (toiseen putkeen A-tarra ja toiseen B-tarra) siten, että tarra kulkee näyteputken kannen yli (katso kuva alla) ja sen jälkeen liimaa tarran päät putken molemmille sivuille. Kiinnittämisen jälkeen tarraa ei voi/saa enää irrottaa putkesta.
 - Merkitse sinetöintitarrojen koodinumerot lähetelomakkeen *Sinetöintitarrojen koodit* -kenttään.

4. Pakkaa näytepullopari minigrip-pussiin, jossa on imeytysliina.

24.5.2024

Työpaikan huumeseulonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

Näytteenoton dokumentointi ja hyväksyminen

1. Merkitse tarvittaessa lähetelomakkeen *Muita huomioita* -kohtaan mahdolliset näytteenottotilanteen aikana havaitsemasi poikkeavuudet testattavan käyttäytymisessä tai itse näytteessä.
2. Pyydä **testattavaa** lukemaan ja allekirjoittamaan lähetelomakkeiden *Testattavan suostumus ja allekirjoitus* -kenttä, jossa hän suostuu huumetestiin ja hyväksyy näytteenottomenettelyn. Allekirjoitukset otetaan kaikkiin lähetteisiin, vaikka ne olisivat muuten kopiota.
3. Allekirjoita lähetelomakkeiden kohtaan *Näytteenoton valvojan allekirjoitus*.
4. Yksi lähetelomake annetaan testattavalle tositteeksi.
5. Yksi lähetelomake toimitetaan näytteiden kanssa Synlabiin.
6. Yksi lomake säilytetään laboratoriossa/työterveyshuollossa.

Huomioitavaa on, että lähetelomake on täytettävä huolellisesti, jokainen kohta. Näyte hylätään, mikäli lähete ei ole täytetty oikein!

Näytteiden lähetys testauslaboratorioon

1. Pakkaa minigrip-pusseissa olevat näytepulloparit ja yksi lähetelomake sineitävään kuljetuspussiin.
2. Sulje kuljetuspussi siinä olevien ohjeiden mukaan.
3. Pakkaa kuljetuspussi keltamusta-raitaiseen pahviseen lähetyspakkaukseen.
4. Lähetyslaatikkoa säilytetään postitukseen saakka kylmätilassa (2-8 °C), johon ulkopolisilla ei ole mahdollisuutta päästä.

24.5.2024

Työpaikan huumeseulonta

1.2.246.10.21261066.100.11.2024.2.41.1

5. Näytteet postitetaan Synlabiin:
Synlab/Yhtyneet Medix Laboratoriot Oy
Kivihaantie 7
00310 Helsinki

Tulosten vastaanminen ja laskutus

Synlab lähettää vastauksen suoraan tutkimuksen pyytäjälle, kun pyytäjä ja viimekädessä näytteenoton valvoja ovat huolehtineet, että lähetelomakkeen oikeassa yläkulmassa on työterveys-huollon osoite, jonne vastaus halutaan lähettää.

Mikäli ISLAB on näytteenottajana, laboratorio laskuttaa pyytäjää lähetettyään näytteet Synlabiin. Laboratoriotietojärjestelmään ei tule vastausta, ainoastaan merkintä: Tehty.

Tuloksen mahdollinen riitauttaminen

Testattava voi testituloksen oikeellisuuteen liittyvästä syystä riitauttaa varmistetun positiivisen testituloksen ja vaatia B-näytteen analysointia 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin hän on saanut tiedon varmistetusta positiivisesta testituloksesta. Riitauttaminen on tehtävä siihen terveydenhuollon toimintayksikköön, josta huumausainetestiä koskeva tutkimuslähete on annettu. Pyytäjä on yhteydessä ISLABin laboratorioon, joka ottaa yhteyttä Synlabiin.